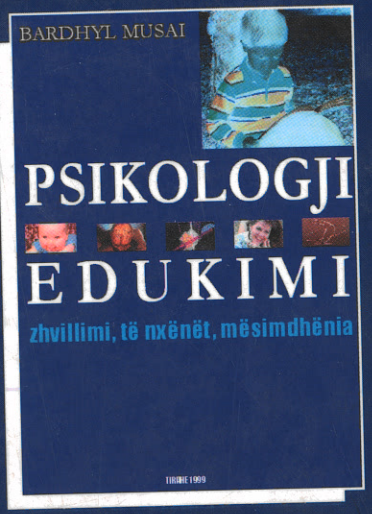

PSIKOLOGJI EDUKIMI: zhvillimi, të nxënët, mësimdhënia, trajton në këndvështrimin psikologjik arsimimin e moshave shkollore. Libri është i përbërë nga 11 kapituj dhe formon një tablo të qartë e të plotë të kësaj disipline. Ai krijon mundësi studimi përmes një strukture metodike për çdo kapitull ku përfshihen: përshkrim i përgjithshëm, objektiva, koncepte kryesore, shënime anësore, përmbledhje dhe përkufizime të koncepteve gjatë studimit, fotografi, jetëshkrime të psikologëve dhe edukatorëve të shquar, tabela, skica, fjalorth të koncepteve më kryesore. Libri i ofron lexuesit informacion të ri, bazuar në kërkime të viteve të fundit në fusha të kësaj disipline.

Bardhyl MUSAI, doktoruar në shkencat e edukimit, është bashkëdrejtor i Edukimit në "Projekti për Zhvillimin e Arsimit në Shqipëri" (AEDP), lektor në psikologjinë e edukimit dhe metodologjinë e mësimdhënies. Ka shkruar shumë artikuj dhe libra për probleme të arsimit. "Mjeshtëritë themelore të mësimdhënies" është libri i tij i fundit. Është anëtar i disa forumeve profesionale brenda e jashtë vendit.

Çmimi 1200 lekë

BARDHYL MUSAI

PSIKOLOGJI

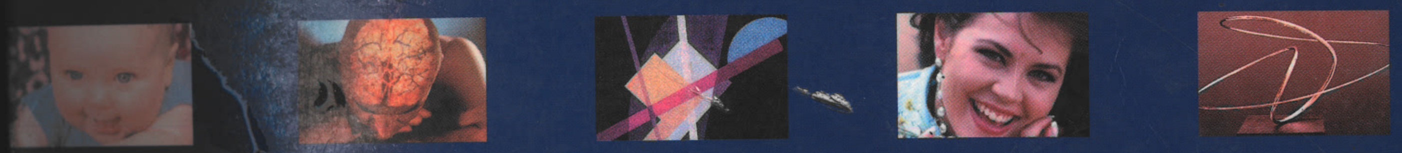

EDUKIMI

zhvillimi, të nxënët, mësimdhënia

TIRANE 1999

Recenzente: Dr. Milika Dhamo
Redaktore letrare: Marie Mato
Realizimi kompjuterik: Arta Ndreu
Fotografitë: Armando Babani
Kopertina: Arian Dheri

© *Të gjitha të drejtat janë të rezervuara.*
Nuk lejohet kopjimi e shumëfishimi me çdo mjet a formë pa lejen me shkrim të autorit.

SHTËPIA BOTUESE & SHTYPSHKRONJA
PEGI
Rr.Elbasanit, Përballë Fakultetit Filologjik
Tel&Fax:374947.Mobil: 068 22 73 191
Email: pberhami@icc-al.org
Tiranë

Përmbajtja

PARATHENIE IX

PJESA E PARE: HYRJE NE PSIKOLOGJINE E EDUKIMIT 15

1 PSIKOLOGJIA E EDUKIMIT: MËSIMDHËNIA DHE TË NXËNËT 16

Mësimdhënia: art, shkencë dhe shumë punë 18
- Mësimdhënia: art apo shkencë? 18

Roli i psikologjisë së edukimit 21
Ç'do të thotë të japësh mësim? Ç'kuptojmë me mësimdhënien? 24
Marrëdhëniet midis teknologjisë dhe kurrikulumit 27
Roli i punës kërkimore në zgjidhjen e problemeve në klasë 28
Mësues të suksesshëm – shkolla produktive 29

PJESA E DYTE: ZHVILLIMI 31

2 ZHVILLIMI KOGNITIV DHE GJUHESOR 32

Kuptimi i përgjithshëm për zhvillimin 34
Piazhe dhe teoria e tij për të menduarit 35
Teoria e Piazhes: kufizimet dhe zbatueshmëria 49
Përpunimi i informacionit 54
Zhvillimi gjuhësor 56

3 ZHVILLIMI PERSONAL, SOCIAL DHE MORAL 62

Eriksoni dhe teoria e tij 63
- Fazat e jetës dhe aftësitë në secilën prej tyre 63

Problemet në vitet e para 70
Zhvillimi seksual 70
Shokëria në fëmijëri 71
Loja dhe ndikimi i saj në zhvillimin e fëmijës 72
Qëllimet e lojës 74
Problemet që ndikojnë tek adoleshentët 76
Zhvillimet fizike në adoleshencë 76
Pjekuria seksuale 77
Kuptimi për veten dhe të tjerët 78
Koncepti për veten: origjina dhe ndikimet 78
Vetja dhe të tjerët 79
Zhvillimi moral 81

PJESA E TRETE: TE NXENET 85

4 TË NXËNËT BIHEIVJORIST 86

Të nxënët-përshkrim i përgjithshëm 88
Kushtëzimi klasik 90
Teoria e Pavlovit 90
Tiparet e kushtëzimit klasik 91
Konektionizmi i Thorndaikut 93
Kushtëzimi operant 95
Pikëpamjet e Skinerit 95
Natyra e përforcimit 98
Ndëshkimi 102
Kategoritë e ndëshkimit 103
Si funksionon ndëshkimi 104
Rekomandime për punën në klasë 106
Të nxënët social kognitiv 107
Shpjegimi i të modelimit 109
Vetefikasiteti 110
Teoria sociale e të nxënit 111
Teoritë biheivjoriste dhe mësimdhënia 112
Teknikat për të rritur sjelljen 112
Biheivjorizmi dhe e ardhmja 114
Sugjerimet e Skinerit 114

5 TË NXËNËT KOGNITIV 118

Lindja e psikologjisë kognitive 121
Ndikimi i geshtaltëve 121

Disa zhvillime kryesore të të nxënit kognitiv 124
Të nxënët e kuptimshëm 124
Kontributi i Brunerit 126
Truri dhe të menduarit 127
Truri dhe të menduarit: marrëdhëniet midis tyre 127
Të nxënët 128
Roli i perceptimit 129
Shpjegimi i procesit perceptues 130
Kategorizimi 132
Formimi i kategorive 133
Rekomandime për punën në klasë 134
Funksionimi i kujtesës 136
Njohja, kujtimi dhe harresa 138
Metakognitivizmi 141
Njohuritë metakognitive 141
Përvojat metakognitive 142

6 ZHVILLIMI I SHPREHIVE TË TË MENDUARIT DHE STRATEGJITË E ZGJIDHJES SË PROBLEMEVE 144

Shprehitë e të menduarit 146
Inteligjenca dhe të menduarit 147
Modeli trepjesësh i inteligjencës i Sternbergut 147
Gardnëri dhe inteligjenca e shumëfishtë 149
Struktura e të menduarit e Përkinzit 156
Analizë rreth shprehive të të menduarit 157
Taksonomia e Blumit 158
Përdorimi i pyetjeve për të përmirësuar cilësitë e të menduarit 160
Kosta dhe shprehitë e të menduarit 163
Mendimi krijues 166
Ç'është mendimi kritik 169
Zgjidhja e problemit 171
Strategjitë e zgjidhjes së problemeve 176
Zgjidhësi i mirë i problemeve 178
Modeli DUPE 179
Përcaktimi i natyrës së problemit 180
Kuptimi i natyrës së problemit 183
Planifikimi i zgjidhjes 187
Roli i kujtesës në zgjidhjen e problemeve 188
Vlerësimi i zgjidhjes 193
Nxënësi krijues 195

Mësimdhënia e teknikave të zgjidhjes së problemit 198
Të ndihmojmë nxënësit për të transferuar të nxënët e tyre 198
Rekomandime për punën në klasë 199
Paraqitja grafike e modelimit të brendshëm të problemit 202

7 MOTIVIMI NË KLASË 206

Ç'është motivimi 208
Pikëpamjet biheivjoriste të motivimit 208
Pikëpamjet kognitiviste të motivimit 210
Drejtimet humanistike në motivim 212
Ndikimet e motivimit mbi të nxënët 216
Ankthi në klasë 221

PJESA E KATERT: MESIMDHENIA 225

8 MENAXHIMI I KLASËS DHE KOMUNIKIMI 226

Menaxhuesit e nevojave të klasës 227
Ekologjia e klasës 227
Synimet e menaxhimit të klasës 230
Menaxhimi i mirë 232
Ruajtja e menaxhimit produktiv: motivimi dhe parandalimi 235
Nxitja e angazhimit 235
Parandalimi është mjekimi më i mirë 236
Nevoja për komunikim 238
Komunikimi dhe metakomunikimi 238
Diagnostikimi: i kujt është problemi 240
Këshillimi: problemi i nxënësit 241
Konfrontimi dhe disiplina pozitive 242

9 PËRCAKTIMI I OBJEKTIVAVE DHE PLANIFIKIMI I MËSIMIT 246

Planifikimi dhe hartimi i objektivave mësimore 248
Përshkrimet, qëllimet dhe objektivat 249
Cilët janë objektivat e mirë 250
Objektivat për të nxënët 251
Llojet e objektivave 252
Formulimi i objektivave 256

Taksonomia e objektivave mësimore 258
Strategji dhe teknika bazë për realizimin e objektivave 262
Veprimtaritë bisedore të mësuesit 262
Puna e pavarur në klasë dhe detyrat e shtëpisë 267
Mësimi i individualizuar 268

10 MËSIMDHËNIA 273

Tiparet e përgjithshme të mësimdhënies 274
Kyçi i suksesit 274
Karakteristikat e mësuesve të suksesshëm 275
Ndërveprimi mësues nxënës 279
Detyrat mësimore 280
Rekomandime për sukses në mësimdhënie 281
Modele të suksesëshme të mësimdhënies 284
Mësimdhënia e drejtpërdrejtë 286
Mësimdhënia jo e drejtpërdrejtë 288
Modelimi i mësimdhënies 294
Skiner dhe teknologjia e mësimdhënies 294
Markël dhe mësimi i programuar 296
Ganje dhe modeli i mësimit 298
Një model i integruar i të nxënit dhe i mësimdhënies 300
Përsëri tek Ganjeja: kushtet e mësimdhënies 303

PJESA E PESTE: VLERESIMI 311

11 TESTIMI DHE VLERËSIMI I NJOHURIVE 312

Vlerësimi, terminologjia dhe konceptet 313
Përdorimi i informacionit të vlerësimit në klasë 316
Integrimi i të nxënit me kontrollin 317
Mësuesit dhe testimi 319
Testet dhe vlerësimi i nxënësve 319
Testet e ndërtuara nga mësuesi 320
Diferencueshmëria dhe përzgjedhja e artikujve të testit 330
Formulimi i artikujve testues 336
Artikujt subjektivë (ese) 336
Artikujt objektivë 340